

Universitätsbibliothek Paderborn

**Preceptorium diuine legis venerabilis fratris Joha[n]nis
Nider de ordine predicatorum**

Nider, Johannes

Nurnberge, 28.VII. 1496

S[e]c[un]d[u]m de obduratio[n]e [e]t elemosyna e[t]c.

urn:nbn:de:hbz:466:1-31252

A corporibus. **T**ertio p̄ncipaliter q̄ritur
Dñi, pueniat tatus affectus ad diuitias
as cum tñ tot curist malis acqranck et
possideanck et amittanck. **H**n. q̄ ex trib⁹
Primo qz hoies multū diligūt corp⁹
honoies, p̄sidētias, et hmoi, et fm hu-
manā estimationē putat q̄ p̄ pecunia
talit̄ adipiscant. **S**ed videant hi exē
plum. **L**uc. xij. diuitias q̄ multis diui-
tias cōgregatis alt ante sue. **I**am gau-
de epulare et letare, qz reposita habes
multa bona in annos plurimos. **H**ei
dicit. **S**tulte hac nocte repetenti aiaz
tuā a te, et que cōgregasti cuius erunt
Secundo qz hoies nō cogitat mala, pue-
niētia ex diuitijs p̄us tacta. **D**ñi apls
j. **T**imoth. vi. **R**adix oim maloz est
cupiditas, id est, auaricia. **E**t sterū ibi
dē. **Q**ui volūt diuitias fieri incidūt in
tentatiōes et in laq̄os diaboli, et in de-
sideria inutilia noctua q̄ mergūt ho-
mines in interitū et in pditionē. **E**xē
plū b̄ p̄ractib⁹, laborib⁹, et hmoi. **C**er-
tia cā est qz vt p̄us tacitū nō cupiditatis
derrahē studēt hoies h̄ pecunie adi-
ciunt. **D**ñi fere tā impossibile est quē
cū auaricie obiecto carere auaricia, si
cū luxurie obiecta habēdo. id est, mu-
llerū frequētiāt castū esse. **I**deo sicut
ignis nō extinguit h̄ incendis si mate-
ria lignoz aptoz sibi ministret. **S**ic
auaricia. **N**on ḡ mītrū q̄ dñs diuitias
sp̄ntis compat. **D**ath. xij. dlc̄s. **S**ol
licitudo seculi et fallacia diuitiarū suf-
focat verbū del. **D**iuitie em fm Aug.
velut bl̄umē anniū sunt, et si eas nō ca-
piat, in multarū p̄templationū p̄nīs
priuat. **D**ñi **C**esar⁹ diuities in suo sta-
tu compat ap̄issimē nauī in mari tē-
pestatib⁹ quassate, que aut perit, aut
mergit, aut factura onerū vacua ad li-
tus venit. **S**ic reuera diuitū stat⁹, aut
ad infernū trahit, aut in purgatoriis
mergit aut plurimū glie ḡdib⁹ p̄uat.

Capitulum. I.

O obdurance q̄ est filia ana-
tricie, et de miscdia q̄ opponit
obduracioni videbunq̄ p̄ncipa-
liter tria. **P**rimo qd sit obduratio, qd
miscdia, qd elemosyna, et q̄ ei⁹ fruct⁹.
Scđo q̄ possit elemosynā dare, quo
deber dari et qb⁹. **T**ertio q̄ sint elemo-
synē sp̄nales, q̄ et quō corporibus ele-
mosynas sint meliores. **M**eu⁹ ad p.
mū nōndū q̄ obduratio ē qdaz a mie
opib⁹ obſtinatio. **E**st aut̄ mis fm **A**u-
gustinū. ix. li. d̄ ciui. det. altene miserie
in corde n̄o cōpassio cui cū possum⁹
subuenire cōpellimur. **S**unt aut̄ dupli-
ces p̄ximoz defect⁹. **Q**uidā sp̄nales
qbus sbuenis p̄ sp̄nales elemosynas.
de qbus i tertio p̄ncipali dicetur. **A**lij
sunt corporales, qbus sbuenis p̄ corpo-
rales elemosynas. vi sūt septē opa mie
corpalta p̄tenta **M**attib⁹. xxv. **E**t h̄ ver-
su. **D**isito, cibo, poto, redimo, tego,
colligo, condo. **M**odo auarscia q̄ est
inordinat⁹ amor diuitiāp̄ facit cor du-
rū et nō p̄cipe miseroy defect⁹ nec cō-
pati, aut nō tm̄ qntū deberet q̄s p̄ ipa-
lla effectu v̄l saltē affectu. **E**st aut̄ ele-
mosyna fm **A**ho. ii. ii. q. xxij. artl. i.
opus q̄ in digēti daſ aliqd ex cōpassio-
ne p̄pter deū. **E**t sunt elemosynē effe-
ctus fm **A**ho. in q̄ro p̄ncipales et ma-
gni. **P**rim⁹ q̄ satissacit p̄ p̄ctis q̄ hic
aut in purgatorio luere deberemus.
Dñi fz doctores. **D**uran. **P**e. **P**a. et
etia alios in. iiiij. dls. xv. elemosyna in-
ter tres ptes satissaciōis, q̄ sūt ieiuniū
et oīo, est cōmitatiue magis satissacio-
ria. supposita p̄s ḡfaz charitate. **A**lio.
qz in elemosyna p̄tualiter p̄mēit
alie partes, vt ieiuniū et oīo triplici de-
causa. **P**rio. qz cul daſ elemosyna co-
stituit eu debitorē ad ieiuniū et oran-
dū et ad faciliendū alia bona. q̄ p̄t qui
dedit, loquido de debito moralē nō ci-
uilli. **S**ecundo. qz elemosyna p̄p̄t deus
data est q̄si q̄dam oblatio deo facia.

Preceptum VII

Lap. II

Vnde i.iiij. eth. dī. q̄ dona h̄t aliquid simile deo sacratiss. Oblatio autē facta deo vīm oīonis habet. frequēter enim plus imperat deūnum q̄ supplicatio. Tertio cū bona extērōra ad cōseruationē corpis ordinant. subtracit eo p̄ elemosinā cōtinētute ieūnium. t̄ plerūq; contingit q̄ aliq̄ artius viuit ex h̄ q̄ sua dedit. q̄ elemosyna p̄pleit̄ habervim satissfactiōis q̄ oīo vel ieūniū. Et idc̄rco elemosyna idicis etiā per scripturā. vt vniuersalī medicina p̄cti. Iuc. xj. Date elemosynaz. t̄ oīa mūda sunt vobis. Et Thobie. iiii. Elemosyna ab oī p̄ctō liberat a more. t̄ nō patiet aīam ire in tenebras. **H**ec cūdus effect̄ seu fruct̄ elemosyne est q̄ misericordes q̄ oīa misericōde freqūt a magnis p̄ctis resurgut. **Vñ** M. it. v. Heati misericordes quoniā t̄c. Et Matth. xxv. disceptatio fiet de misericordie opib̄ que sibi enumerat̄. Et. s. Timoth. iiii. Pietas ad oīa valet. dic glo. Amb. His suīna discipline xp̄ianae in misericōdias p̄terate est quā aliq̄ se quēs si carnis lubricuz patit. sine duob̄ vapulab̄. h̄ non perficit. Quā au toritatē Tho. in. iiii. dis. xlvi. expones dīc. q̄ sic intelligi pot̄. q̄ in vita ista existentes. illi q̄ ex fragilitate in carnalitā p̄ctā incidunt mortalia sc̄rvenitalia per oīa misericōde ad p̄tiam disponunt̄. vñ talis nō p̄bit. t̄. disponetur p̄ talia oīa ad nō pereundū. Id idem ē Aug. in ep̄la ad Eunodiu. vbi refert̄ Aug. se a Ginnadio medico audiuisse q̄ Ginnadius cū iūnior cēt elemosynas magna daret. t̄ cū de vita post morem dubitaret. domiēte Ginnadio. appa ruit ei iūuenis pulcerim⁹. t̄ se sequēt̄ durit ad cūlūtē i. q̄ sonos audiuit ad dexterā supra modū suaves. q̄s cū a iūueni audisset fore gaudia beatoꝝ euigilauit Ginnadi⁹. Illa autē nocte. iūuenis iterū domiēti apparens q̄sl.

on se. i. iūuenē cognoscat. Qui r̄ndit. q̄ sic. Et iūuenis p̄ quēs h̄ndit Ginnadius p̄vīsionē alteri⁹ noctis. Et iūuenis. Nunquid vides me in somno. h̄ndit Ginnadius q̄ sic. Et iūuenis. Vbi ē mō corp⁹ mū. h̄n. Ginnadi⁹. In cubiculo meo. Et iūuenis. Sc̄is ne in eorū corpusculo ligatos oculos tuos h̄ier nihil eis mediātib⁹ videre. h̄n. Ginnadi⁹ sc̄io. Et iūuenis. qui q̄ sūt oīlī q̄b⁹ mūc mevidet. Et ille non iūuent̄ qđ r̄nditer obmutuit. Et iūuenis alt. Sic oīlī carnis tue lam me nō videt h̄ oīlī tue mētis. sic post mortē corpe lacēte. aīa vīnit t̄ oīlīē tīms videbis. nōlē ē amīodo incredulus. Qua exylīōe oīs dubitātō a Ginnadio recessit. opib⁹ mīscōde. dicit̄ Aug⁹ adiūt̄. **Vñ** dīc Hiero. dīc. Nō meminiſ me legisse male mortuū. q̄ libēter ex erciuit oīa p̄terat̄. Habz. n. mītōs intercessores. t̄ ip̄ossibile ē multō p̄ p̄ces non exaudiri. Et Leo p̄p̄a. Qūcqd in oīa p̄terat̄ exp̄edit̄ nō missiv h̄ aut̄. nec vñq̄ apud deū p̄t̄re potuit qđ fideliſ beniguitas erogat̄. dū qđ cū t̄tribuit id sibi ad p̄mū recondit̄.

Tertiū effect̄ elemosyne ē mēritū p̄mū cēntīalīst accīdētālis. t̄ h̄ sūt q̄ maḡl dat̄ de t̄p̄alib⁹. vñ h̄ sūt q̄ ex mātōt̄ charitātē dat̄. **Vñ** dīc Tho. i. iiii. dis. xv. tractando questionē. An pl̄is mereat de p̄mū t̄ fructu. q̄ dat̄ multū de t̄p̄alib⁹. vñ an ille q̄ dat̄ modicū ex magna charitātē. sic r̄ndet. Elemosyna efficaciā h̄ ex ip̄o faciliē inq̄stūm est qđdā opūs mēritōrū. t̄ ex recipiēt̄ inq̄stūm obligat̄ ad orandū p̄illo qui elemosyna dedit. Si q̄ consideret elemosyna efficaciā ex parte recipientis. sic maior efficacia in maiorī dato consistit inq̄stūm p̄ hoc plures t̄ maḡl debtōres efficiunt̄. Ex p̄t̄ sūt dantis sic respectu p̄mū cēntīalīst efficaciā elemosyne magis p̄sāt̄ ex affectu q̄ ex dato.

83

sed respectu pmi⁹ accidēt alia. vīpūla
remissiōis pene. vel alicui⁹ hīmōi ma-
gnificatur efficacia elemosynæ ex ma-
gnitudine dāti. nisi ex altera pte inten-
sio volūtatis magnitudini exterioris
dāti prepōderet. pōt tū tam ītēsa es-
se volūtās. q̄ etiā oēm penā absorbēt

Ereatum sicut dicit de contritōe. **E**t
fīm hoc intelligit illa glo. sup illō p̄s.
Qui seminat in lachrymis. **M**agna
inq̄ volūtās multū dedit. mulū semi-
nauit. **I**n hac volūtāte illavida q̄ mi-
nuta duo misit nō pax seminauit. hec
glo. ⁊ Tho. Et sup. iij. diss. iiiij. dīc. **A**ct⁹
exterior nihil adiūgit ad p̄mū cēntia-
le. tñ em̄ meret q̄ h̄ pfectā volūtātem
aliquā bonū faciēdi qntū si faceret illō
Vobis supra idē Tho. dīc. in. iiiij. **N**ul-
lus ab elemosyna excusat. q̄ si pecu-
nia deest obsequiū pōt facere v̄ opus
misdile spūale. ⁊ si h̄ deesset. volūtās
cōplete sufficeret. **H** Tho. **E**x p̄dictis
p̄z q̄ elemosyna h̄ tres efficiuntur. **D**e
quib⁹ Ecc. xix. **P**erde pecunias p̄p̄t
fratrē. pone thesauros i p̄ceptis altis-
simi. ⁊ p̄derit tibi magis q̄ aurū. quo
ad p̄mū effectū. **Q**uo ad scđm sequit
ibidē. **C**ōclude elemosynā i synū pax
perire ip̄a p̄ te orabit. **Q**uo ad tertium
dicit ibidez. **E**i curabit te ab oī malo.
Verū q̄r̄ bos effect⁹ elemosynæ possi-
sime diuities negligū sepe. **N**ōndā
fīm Armicanū fīmōe de ephīa. q̄ tria
sūt ḡna hoīm h̄ntū diuitias. **P**rimi
q̄ i vita sua nihil post mortē i elemosynā
nā dādū ordināt. ⁊ in vita modicā ele-
mosynā aut nullā donāt. huēti morte
aut als p̄pedisti circa mortale peccatiū
Alij sunt q̄ in vita nō dant. **H** in vita or-
dināt vt elemosynæ post eoz morem
dene. **T**ertiū sūt q̄ in vita dant elemosynas.
Primi sunt desides. **S**cđi sim-
plices. **T**ertiū prudentes. **D**e p̄mis ⁊
tertiis scđedū. q̄ utilius ē hoi vt det q̄s
penitūlū vnum in vita sua. q̄ vt totius

mundi diuitie alterius ordinatōe so-
lum post eius mortē dentur pro eo in
elemosynam. **Q**uaia pro uno denario
dato ex charitate in vita. dans meret
vitaz eternam. vel speciale gradum
cēntialis p̄petui gaudiū. **C**este Mat̄.
.x. vbi dicit xps. **Q**uicūq̄ dederit po-
tum vni ex minimis istis calicē aque
frigide tñ in nomine discipuli. amen
dico vob nō p̄det mercede suā. **Q**uan-
to q̄ maḡ meret q̄ ampli⁹ dat in noīe
discipli. l. ex charitate qua quisq̄ xps
discipulus efficit. **P**er nullū aut bo-
nū datū pro eo post mortē alteri⁹ vo-
no. etiā si daret mūndus corpore⁹. pōt
defuncto mereri gradus perpetuus
gaudiū in vita eterna. sed tñ diiminu-
tio purgatoriū aut ei⁹ totalis pene ab-
latio. **Q**uiā fīm omnes doctores rheo-
logie. nullus potest alteri mereri ex-
cepto xpo augmentū grē. ⁊ q̄ cōseq̄ns
glorie. **H** quilibet soūz sibi. licet aliq̄s
alteri mereri possit diminutionem pe-
ne. **D**e stulticia ergo primo ⁊ secun-
dorū. licet minor sit. dicit Salomon
Ecclesiastes. iiij. **C**onsiderauit ⁊ reppe-
rit alīāvanitatem sub sole. r̄nus est ⁊ se-
cundū nō habet. nō filiū. non fratrē. ⁊
tamē laborare nō cessat. nec satiantur
oculi eius diuitijs nec recogitat dīces
Qui laboro. ⁊ defraudo aīam meā bo-
nis. **D**e secūdis etiā p̄z. quo mō aīam
suā defraudāt. compando acīu dona-
tionis denarij in vita ordinatiōis re-
rum post morez. **N**am vīrtus ut dicit
p̄bs. ij. eth. est circa dīfīcile. **E**t regnū
celozvīm patīk Mat̄. xj. **E**t Mat̄b.
.vij. **I**ntrate p̄ angustam portā. q̄ la-
ta portaz spaciose est via que ducit ad
p̄ditionē. ⁊ multi sunt qui intrāt p̄ eā.
H angusta portaz artavia est q̄ ducit
ad vitaz. ⁊ pauci sunt q̄ inueniunt eam.
Ex quo p̄z q̄ etiā meritū exigit **G**
acīum dīfīcilem saltez ex parte opis.
sed in ordinatiōhe tue pecunie dan-

Preceptum VII Cap. III

de post mortem nibil est difficile tibi.
Quid enim pateris cum post mortem primo
distribuimus pro te, quo necessario velis
nolis carebis. datio autem voluntaria vni
us denarij in vita saltē aliquā molestia
tibi infert. quam atū tradis. Multūq;
etiam destraudat bonis q; in vita dare
potens ordinat primo post mortem dan-
dum. Est tamē alterū meritorū statu-
men longe minus primo. Haro enim he-
redes propter avariciam exequuntur fide-
liter ordinationē.

Capitulum. iij.

Tendū est nūc qñ teneamur
dare elemosynā vel non. **O**b-
scendū q; dare elemosynā km
Tho. ii. iiij. q. xxvij. aliquid est p̄ceptū. ali-
q; cōsiliū. aliquā phibitū. de qbus tri-
bus vidēdū erit. **P**receptū est. Pri-
mo. q; p̄imus ē cōstitutū in vigēte
necessitatē p̄iculo vite aut gravis in-
firmitatis. et iste q; videt nō habet tunc
illā necessitatē s; supflua q; ad illā ne-
cessitatē indigēti tūc dare et km possi-
bilitē subuentri isti i sua necessitate in
victu et vestitu cadit sub p̄cepto. vt cū
qs occurrit in talī articulo cōstitutus
q; circa eu apparēt p̄abilitia signa ex-
tremic necessitatis future nisi ei subue-
ntur si tūc nullus appareret i pmpto q;
possit aut velit ei subuentre. tu teneris
qñ tibi ē possibile de tuo dādo. aut
aliude ordinādo. qd si negligis. pec-
cas mortalit s; p̄ceptū de d̄lectiōe. p-
rimi. vii. **A**mb. **P**asce fame moriēte.
si nō panisti occidisti. Ita etiā de qñ
libet alia nēcitate intelligēdum est. **J**o
Basill⁹. **E**st panis famelici qñ tu te-
nes. tunica nudis qñ p̄seruas. indigē-
tis aux v̄ argēti qd possides. q; circa
tot iniurlar; q; exhibē valeres. **E**t ad-
dit **T**ho. dis. xv. Obligat p̄ceptū qñ
apparēt p̄abilitia sig extēm nēcita-
tis future. nisi ei subuentur. vt cū qs vt
der aliquid ipotētes v̄ pigros ad subue-

niendū. et pauperē indigēti cibo et po-
tu et alijs vite nēcarijs. nec sibi satiſfa-
cere posse. **N**ō em ē expectādavltima
nēcitas. q; forte nō posset suuari nā iā
fame vel siti p̄supta. **D**icit enim **C**hryso.
Sug **J**ob. **N**ō oportet pauperē vñlē
tē deceptorē vocare. **H**o aut d̄ctoy ē
q; charitas plus diligivitā p̄imi q;
oia bona tpalla. etiā decēta statū. **O**n
btūs **M**artin⁹ cū indecēta vestit⁹ sul-
vestiuit pauperē. **E**t h̄ ē p̄ceptū **J**obā
nis baptiste. **L**uc. iij. **Q**ui h̄z duas ti-
nicas. qd ē de nēcitate. det vnā nō ha-
benti. qd ē nature. q; ex paradisu qd nō
pōt vinere nudus. **N**idem⁹ etiā bru-
ta nāliter sbuuentre patētib⁹ necessita-
tē. **N**ū gallina nutrit alienos pullos
et catti qdam alienos fetas. **S**ic etiā
btūs **D**nic⁹ necessaria q; ad statū suū.
et supflua q; ad psonā. libros. et oēm si-
pellectile vēdidit. pp̄ famē pauperus
paletie. **Q**d q; et epulo nō fecit. de quo
Luc. xvij. idcirco sepult⁹ ē in inferno.
Sedē elemosynā dare ē p̄ceptū qñ
quis h̄z supflua. **D**uplicia em̄ sunt tē
poralia. **Q**uedā sūt nēcaria boi. etiā
supflua. **N**ecessaria sunt adhuc dupli-
cia. **Q**uedā simplē sine qb⁹ hō esse nō
pōt aut vñlē. **A**lia sunt necessaria nō
simplicē. s; sine qb⁹ p̄uenīter vita trā-
sigi nō pōt km statū et cōditionē psonē
pp̄rie. et alia psonā p̄rū cura ei in-
cumbit. **E**t mē q; vñtra necessaria hec
sunt dicunt supflua. **N**ū qñ qs talia
habet supflua ista. km d̄rmicanū sub
p̄cepto tenet distribuere i elemosynā
pauperū. aut in allos pios vñsus. qd si
quis nō facit trāsgredit mādatū dei et
peccat mortaliter. **Q**d patet. q; **L**uc.
.xj. dicit **C**hristus. **Q**d singest date ele-
mosynā. et ecce oia māda sunt vobis.
Et loquit p̄ceptū. **I**deo **C**hrist⁹ ad
ignē eternū p̄demiat eos q; eiuriētes
nō paterūt. sūtētes nō potauerūt. et
ita de alijs **M**attib. xxv. **Q**d nō dice-